

IMATGE

de

GABRIEL
ALOMAR

GABRIEL ALOMAR I VILLALONGA va néixer a la Ciutat de Mallorca a un any transcen- dental per a l'Estat espanyol: 1873, data que enmarca l'experiència de la Primera República, Però aquest moment històric i polític de signe federal, que, havia de tenir com a figura cabdal a Frances Pi i Margall, durà a penes nou mesos i el seu enderrocament comportà el restabliment de la monarquia borbònica, és a dir, la garantia dels privilegis de la classe en el poder, així com el retorn a les velles fórmules d'organització, l'ancien régime. Aquest període crític per molts de conceptes tingué repercussions diferents a les nacions de l'Estat i posà en evidència les contradiccions que estaven produint-se a Catalunya Principat, per exemple, el fenomen de la Renaixença és un fet-entent per "renaixença" no tan sols una reeixida literària, sinó un desenvolupament de dinàmica política- que tingué conseqüències més restringides a les nostres illes. L'any 1886 Valentí Almirall publicaria lo catalanisme, on trobam resumides les aspiracions de tot aquest moviment político-cultural, i a Mallorca la publicació de "La Palma" (1840) havia aportat els primers elements de redreçament cultural.

No hi ha dubte que Gabriel Alomar fou sensible a tot aquest procés durant l'època d'estudiant a l'Institut de Ciutat on recolliria inquietuds que mai no l'abandonarien. Quan es traslladà a Barcelona per a estudiar a la Universitat, un professor seu, Lluís Pons i Gallarza, el posà en contacte amb Rubió i Ors i els cercles catalanistes de Barcelona(1). L'estada en aquesta ciutat li fou decisiva perquè hagué de ser a Barcelona on Alomar buscà -i trobà, en part- camp d'acció i d'expressió del seu pensament polític. La societat mallorquina de començaments del segle XX, dominada pel caciquisme i pel clergat més integrista, l'aillà moltes vegades, poc o gens sensible a les noves idees de progrés que Alomar preconitzava.

L'any 1904 és una fita en la vida d'Alomar. Juntament amb d'altres intel·lectuals mallorquins(2) prengué part a un cicle de conferències organitzat per l'Ateneu de Barcelona, on Alomar llegí El Futurisme. un text que l'any següent publicaria l'editorial Avenç. Aquest va ésser el seu primer contacte seriós, que aniria eixamplant i enriquint a través de les col·laboracions en el mitjans de comu-

nicació, especialment a "El Poble Català" i "La Campana de Gràcia". En el primer hi escrivia un article quasi diari sota el títol general d'Sportula, signats amb el pseudònim de Fòsfor.

Dos fets, però, donaran la dimensió política i humana d'Alomar. L'any 1904 és detingut, processat i condemnat a mort - Joan Rull per anarquista i autor, segons el fiscal, de la col·locació d'una bomba als urinaris de les Rambles de Barcelona. (3) Alomar, des de la premsa, sortí en defensa, gairebé en solitari, de Rull i Cridà l'atenció ciutadana sobre la necessitat, l'exigència cívica d'abolir la pena de mort. L'enèrgica actitud política d'Alomar quedà aïllada, sotmesa al buit i al silenci a causa de la complexa situació ambiental de Barcelona, i Joan Rull juntament amb altres companys foren ajusticiats l'any 1908. Anys després i també des de la premsa barcelonina emprèn solitaria altra vegada la defensa de Ferrar i Guàrdia, víctima governamental i expiatòria de la tristament famosa "setmana tràgica", a qui el govern Maura eplicà la màxima pena, és a dir, que exercí l'abús de poder que representa aquest càstig pretesament exemplar, durant el procés del qual es produïren moviments de solidaritat internacional amb el director de l'Escola Moderna.

Alguns anys després, el 1912, Gabriel Alomar recolliria les conclusions d'aquests esdeveniments com a aportació seva al congrés de la Llibertat celebrat a Barcelona, de la qual es feren dues edicions (en català i castellà) amb el títol de la Pena de mort.

Mentrestant, exercí com a professor a l'Institut de Ciutat de Mallorca i el 1910 es presentà a oposicions per a càtedra a Madrid. No les tragué -la premsa se'n féu ressó, debatent els sistemes d'oposició, un dels atavismes estatals més permanents- fins a l'any següent, 1911. Ocupà una plaça a l'Institut de Gijón i al de Figueres (1912), del qual va ésser director. Aleshores havia publicat ja dos treballs fonamentals on exposava el seu pensament com a nacionalista catalanista: El catalanisme socialista i Negacions i afirmacions del catalanisme (ambdós del 1910) també havia aparegut el seu únic llibre de poemes, la columna de foc (1911) L'època de catedràtic i director de l'Ins-

titut de Figueres és, sens dubte, la d'activitat política més intensa. Durant aquest temps es relaciona políticament amb Francesc Layret, Marcel·lí Domingo i Angel Samblancat entre d'altres, i amb dirigents obrers com Salvador Seguí "El noi del Sucre" i Angel Pestaña. Amb Marcel·lí Domingo i Francesc Layret funda el Bloc Republicà Autonomista (1916), després el Partit Republicà Català (1917). El 1920 funda la Unió Socialista de Catalunya, de la qual és president. L'any 1919 surt elegit diputat a Corts per Barcelona(4).

L'any 1920 torna a Mallorca a ocupar la càtedra de Llengües Clàssiques a L'Institut de Ciutat. Era un retorn físic perquè Gabriel Alomar no s'havia deslligat mai de la problemàtica social, política i cultural de Mallorca, problemes que sentia com a propis i pels qual lluità amb els mitjans que tenia a l'abast.

Jo diria que els eixos fonamentals que caracteritzen la personalitat d'Alomar com a polític i intel·lectual podríem esquematitzar-los així: el nacionalisme (pancatalanista, és a dir, que reconeixia a les nostres illes, al País Valencià i a

Catalunya-Principat); les seves conviccions republicanes que mantingué fins a la darrera hora; el federalisme (lluità per l'autonomia); el socialisme, que sempre conjuntà amb les seves aspiracions nacionalistes i la seva lluita constant per una societat futura més justa, més democràtica i més progressiva. La vida de Gabriel Alomar, una trajectòria de 68 anys que acabà a l'exili d'Egipte (1941) com a ministre plenipotenciari de la República, tingué sempre aquests denominadors comuns de servei a un poble i a una cultura. Perquè hi hagué homes com ell, amb voluntat de lluita, que, malgrat decepcions i entrebancs greus (des de la "setmana tràgica" a la dictadura de Primo de Rivera, el "bienni negre" de la República i la guerra civil), volgueren mantenir-se fidels podem dir que els estralls no han estat tan grans. Podem dir que, malgrat els quaranta anys de silenci i de deformació sistematitzada. l'obra i el pensament d'Alomar segueixen vigents, perquè constitueixen elements aclaridors del nostre present sempre que vulguem que tenqui perspectives de futur.

Antoni Serra

Atenció: Trobareu les notes a la pàgina 7



ESCOLÀ EN CATALÀ..?

PER

MATA DE JONC

El problema de la autonomia va intimament lligat amb l'ensenyança: de fet es lluita no tan sols per a una escola allà on es parli en català, sinó també per la descentralització, programació, material a utilitzar i, en definitiva, per a construir un altre tipus d'escola, per un poble determinat i amb una ealitat concreta.

Perquè ens plantejarem la lluita de una escola en català? Perquè un poble amb unes costums, folklore llengua, cultura, economia concrets té dret a una ensenyança a partir de la seva realitat; a l'estudi e investigació de la seva propia historia, geografia, fet social...

Ara per ara, una escola amb aquestes característiques, sols pot esser assumida per un grup molt de terminat de la societat, degut a la desventatja en que es troba el català, i a que les dificultats econòmiques que es presenten encareixen exageradament l'educació: Sense subvencions ni ajudes municipals, s'obliga a que l'escola hagi de ser privada.

Paralela idò a la lluita per una escola en català entenem que és necessari dur-hi la de una escola pública i gratuïta.

Lluitar per una escola en català no tan sols té una explicació reivindicativa per l'existència real d'un poble, sino que també té una explicació pedagògica i psicològica de cara al nin, a la vegada que és un plantejament nou del tipus d'ensenyança a fer.

No podem parlar de l'aprenentatge de la llengua, comunicació, socialització, escriptura i lectura, desenvolupament i evolució del pensament del nin, deslligat de la llengua materna. L'integració a l'escola, i que aquesta no sigui un medi deslligat de la vida quotidiana del nin, depen fonamentalment de la parla de la llengua materna i de la situació d'un medi no diferent per ell viscut; això afavoreix l'actitud de l'al.lot

la comunicació, l'espontaneïtat, la disponibilitat favorable a l'aprenentatge de l'escriptura i la lectura, i en definitiva a l'utilització i normalització de la nostra llengua.

"POBLE QUE SA LLENGUA RECOBRA
ES RECOBRA A SI MATEIX..."

MATA DE JONC

IMATGE DE GABRIEL ALOMAR..(VE DE LA PÀGINA 4)

NOTES

- (1). En aquest sentit, una carta de son pare, Joan Alomar, (19 de novembre de 1899) és absolutament reveladora: "Por lo visto en ésa (es refereix a Barcelona) ya te conocen como regionalista, lo cual a la verdad no sé si a la larga te ha de favorecer o perjudicar si esto toma otro rumbo que no sea el literario, como en el fondo creo que quieren muchos de sus partidarios".
- (2). Miguel dels Sants OLIVER, Joan ALCOVER, Mateu OBRADOR, Miquel COSTA I LLOBERA i Joan TORRANDELL.
- (3). Josep RULL I LLADÓ, pare dels germans Joan i Hermenegildo, que eren els implicats a l'afer esmentat, publicà el 22 de maig de 1908 en el "Diario

de Alicante" una llarga confessió personal amb el títol de Mismemorias del terrorismo, on dóna la versió dels fets, i les dedicà a los "señores don GABRIEL ALOMAR; don Roberto J. Peiró; don Antonio Gómez Tortasa y D. Narciso Bas Socías, escritores". i afegeix: "Acéptenlas (les memòries) como testimonio de profunda y eterna gratitud".

- (4). El programa electoral d'Alomar defensa: revisió de la llei d'Ordre Públic abolició de la pena de mort; llei de divorci; cooficialitat de la llengua catalana; implantació progressiva de les lleis obreres, per tal de facilitar l'evolució socialista de la propietat, entre altres punts.